Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Kontxi Arrien Monasterio

Gernika-Lumo, Bizkaia
(1929-2018)

Aurkibidea

Biografia

Goienkalen jaio zen, bere gurasoek Taberna Vasca jatetxe ezaguna izan zuten lekuan. Ama Kanpantxukoa (Ajangiz) zuen eta aita Bizkaiganekoa (Errigoiti). Sei neba-arreba izan ziren, baina horietako bat 16 urterekin Gernikako bonbardaketan hil zuten osaba bategaz batera. Gerra aurretik, gaur egun epaitegia dagoen lekuan zegoen jauregi bateko ikastolan ikasi zuen andereño gipuzkoar batzuekin, betiere euskaraz. Gerraostean, hainbat partikularretan (Otazua, Pepita Goiria, Txapiñonekoenean), karmeldarren ikastetxean eta Durangoko San Antonion ibili zen. Bonbardaketan, Andra Mari elizako kanpandorrean babestu zen. Taberna vascan zerbitzatzen aritu zen ezkondu arte. 17 urtez senarrarekin eta bi alabekin Madrilen bizi izan zen. Madrileko beste euskaldun batzuekin batera sortu zuten bertako lehenengo Euskal Etxea, eta bere senarra izan zen bertako lehenengo presidentea eta alabak lehenengo euskara-irakasleak. 1983. urte inguruan bueltatu ziren berriro ere Gernikara.

Zintak

GER-071

- **Proiektua**: Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2011-04-14
- **Iraupena**: 55 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea

GER-072

- **Proiektua**: Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2011-04-14
- **Iraupena**: 48 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Madrilgo Euskal Etxeko hastapenak

- **Erref**: GER-071/003
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:04:45. **Bukatu**: 00:07:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Bere senarra izan zen Madrilgo Euskal Etxeko lehen presidentea. Bertako ikastetxe nagusi batean hasi ziren hasieran euskarazko meza ematen, bertan leku desberdinetako euskaldunak batzen ziren. Orduan izan zuten Euskal Etxea sortzeko ideia. Abade oñatiar batek lagundu zien asko legalizatzeko bidean.

2. Eskaut talde euskalduna

- **Erref**: GER-071/005
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:07:25. **Bukatu**: 00:08:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Hogei bikote euskaldun eta beraien seme-alabak batu ziren Madrilgo Euskal etxean. Bere alabak bertan eskaut taldea sortu zuen. Senarra gaixotzerakoan bueltatu ziren Gernikara.

3. Alabak Euskal Etxeko lehen irakasleak

- **Erref**: GER-071/007
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:09:52. **Bukatu**: 00:11:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Bere alabak izan ziren euskarazko lehen irakasleak Madrilgo Euskal Etxean. Hasieran ikasle gutxi zituzten. Eskaut taldean ere dena egiten zuten euskaraz.

4. Jendea ez zen fio; diru-iturri barik

- **Erref**: GER-071/008
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:11:47. **Bukatu**: 00:14:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Euskal Etxea sortzea Madrilen ez zen erraza izan, hasiera guztiak bezala. Jende askok zalantzan izaten zituen eta ez ziren fio. Bere senarra Madrilgo Euskal Etxeko lehen presidentea izan zen eta lan eta buruko min handiak izan zituen beste askorekin batera. Hasieran ez zuten inongo diru-laguntzarik eta beraien poltsikotik jarri behar izan zuten.

5. 'Kili-Kili' aldizkaria Madrilen saltzen

- **Erref**: GER-071/009
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:14:12. **Bukatu**: 00:15:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Bere alabek hasieran ez zituzten euskara-eskolak kobratzen. Kontxik Kili-Kili aldizkaria saltzen zuen Madrilen eta euskara-eskoletarako ere erabiltzen zuten. Katekesia ere euskaraz ematen zuten.

6. Madrilen ere katekesia euskaraz

- **Erref**: GER-071/011
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:16:11. **Bukatu**: 00:17:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Madrilen ere beraiek hasi ziren katekesia eta jaunartzeak euskaraz egiten. Lehenengo abadeak bertan ikasten zeudenak izaten ziren eta beraiek ematen zituzten mezak euskaraz.

7. Franco hil osteko arnas berriak

- **Erref**: GER-071/013
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:18:44. **Bukatu**: 00:21:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)

Laburpena:
Madrilen bizi arren oporretan beti bueltatzen ziren Gernikara. Franco hil ostean, banketxeek laguntasuna eman zioten Euskal Etxeari eta errazagoa izan zen aurrera egitea. Garaikoetxea lehendakariak inauguratu zuen. Gipuzkoarrak ziren bertan batzen ziren gehienak.

8. Madrilgo jai euskaldunak

- **Erref**: GER-071/015
- **Iraupena**: 0:03:35. **Hasi**: 00:23:37. **Bukatu**: 00:27:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:
Madrilen Euskal Herriko jai guztiak ospatzen zituzten: San Sebastianak, Santa Ageda... Auzorik auzo joaten ziren abesten. Iparragirrek "Gernikako arbola" lehenengo bider abestu zuen tabernan bukatzen zuten beti

9. Neba eta osaba bonbardaketan hil zituzten

- **Erref**: GER-071/018
- **Iraupena**: 0:02:21. **Hasi**: 00:32:36. **Bukatu**: 00:34:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Sei neba-arreba izan ziren, eta neba bat bonbardaketan hil zen. Udetxearen ondoan zegoen estolda batean hil zuten; handik hogeigarren egunera uholdeak izan ziren, eta horregatik atera zen haren gorpua zegoen lekutik. Osaba bat desagertutzat eman zuten, sekula ez baitzen gorpua azaldu. Gorpuzkin asko azaltzen ziren.

10. Bonbardaketa kanpandorrean

- **Erref**: GER-071/019
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:34:57. **Bukatu**: 00:38:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Bonbardaketa egunean, kanpaiak entzun zituenean, tabaka zebilen jolasten Goienkalean, eta Andra Mariko kanpandorrera joan zen babestera. Handik irteterakoan, etxera joan zen eta ez zuen inor aurkitu. Beraien etxeak, Taberna vasca taberna-jatetxeak, hurrengo egunean hartu zuen su. Gurasoak heldu zirenean, amaren jaiotetxera joan ziren, Ajangizera.

11. Taverna Vascaren hastapenak

- **Erref**: GER-071/020
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:38:23. **Bukatu**: 00:40:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Bonbardaketa ostean, Santa Clara eta juntetxe alboan jarri zuten jatetxea, Montefuerte kondearen etxean. 1929. urte inguruan zabaldu zuten beraien gurasoek Taberna Vasca. Lehenago etxe horretan ere logelak izaten zituzten bezeroentzat, baina bonbardaketa ostean dena pasatu zuten bertara berria eraiki arte.

Transkripzioa
- Ta gero apurken-apurken ba hasi giñen, hor Santa Claran ipin gendun ba restaurantxu bet, iñor bez ez zan etorten lelenguetan alemanak bakarrik.
- Sanra Claran nun?
- Santa Claran, bakizu nun bizi den Egala?
- Aldatzien bertan diñozu?
- Ez, Santa Claran, zu, aber mojan kamiñue, lelengo dau oin museue dan palazixue. Bueno, gero segiduen jardintxu batzukin etxe bat, han etxien. Ze guk ha etxie euki gendun alkillata hori etxie da, Conde Montefuertena izen zan, ta eukin gendun akilleta gerran ze hamen zer asko egon zien, Madrilleko republikanuek-eta asko, eskapata eta giputzek eta etor zien asko eta orduen ba jentieri eta emoteko habitaziñuek eta lo eitteko-ta jentie alkillata euki gendun ha etxie. Ta klaro, gero hau erre zanien, handixe erre zanien, ba bertan ipin gendun restaurana, arbolan ondoan. Ta han bizi giñen ba hau etxie ein arte, hau etxie ain arte bertan bizi izen giñen. Ahal dan moduen han be bai.
- Zuk beti ezetu dozu restaurana etxien.
- Nik beti.
- Nok jarri ban martxan Taberna Vasca famosue?
- Ba nire aittek hartu otsan beste bateri, beste bateri, eta gero bera ba hor oin dau, hor egon zan lekuen hasi ziren nire aitte ta ama ya barriztute, "el año" ze urtien izengo zan? "Veinti nueve"-edo izengo zan. Usten dot izen zala.

12. Pasealekuko eskolen sorrera

- **Erref**: GER-071/021
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:40:24. **Bukatu**: 00:42:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Taverna Vasca zabaltzerakoan, zabaldu zituzten Pasealekuko herri-eskolak ere. Primo de Riverak inauguratu zituela uste du Kontxik. Udetxeako seme bat, Allende Salazar, ministroa izan zen. Montefuerte kondearen seme bat ere "jefe de protocolo" izan zen.

13. Taberna Vasca ezaguna

- **Erref**: GER-071/022
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:42:28. **Bukatu**: 00:45:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Taberna Vasca taberna-jatetxe ezaguna izan zen Gernikan. Hotela ez zuten bertan. Bonbardaketa. Behargin asko zeuden bertan eta ospakizun handiak egiten ziren. Bertako ezkontzak kategorikoak zirela dio.

14. Taberna Vascako ezkontzetako menua

- **Erref**: GER-071/023
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:45:08. **Bukatu**: 00:47:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Taberna Vascan ezkontzetan izaten zuten menua azaltzen du. Oilaskoa jai handietan bakarrik jaten zen, baita ezkontzetan ere. Postrea kolitena izan zen, almendrazko pastela. Kontxi ere Taberna Vascan aritu zen lanean.

15. Taberna Vascako "botones"ak

- **Erref**: GER-071/024
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:47:17. **Bukatu**: 00:49:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:
Taberna Vascako hoteleko "botones"ak Rioja eta eta Domitilo ziren. Turisten bila joaten ziren geltokira eta maletekin laguntzen zien.

16. Lau solairu eta behargin asko

- **Erref**: GER-071/025
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:49:03. **Bukatu**: 00:51:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Taberna Vascak lau solairu zituen: behean, sukaldea, taberna eta jangela bat; bigarrenean, jangela handi bat eta logela; eta, azken bietan, logelak. Behargin asko ziren guztira eta asko ikasten etortzen ziren. Erosketak Bilbon egiten zituzten, amarekin Erriberara joaten zela du gogoan.

17. Hasieran amak agintzen zuen, gero nebak

- **Erref**: GER-071/028
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:53:31. **Bukatu**: 00:55:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Taberna Vascan hasieran bee amak agintzen zuen. Emakumeek horrelako negozioetan indarra eta garrantzia izaten zuten dio. gerora, bere nebak, Juanitok hartu zuen ardura.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-12

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com